

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος	V
Πίνακας περιεχομένων	VII
Συνομογραφίες	XXI

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

§ 1. Έννοια και δικαιολογία της νόμιμης μοίρας.....	1
I. Εισαγωγικά.....	1
II. Έννοια.....	2
III. Η νόμιμη μοίρα ως περιορισμός της ελευθερίας διάθεσης αιτία θανάτου	4
IV. Δικαιολογία.....	5
§ 2. Ιθύνουσες αρχές	9
I. Δικαιούχοι	9
II. Μέγεθος της νόμιμης μοίρας και υπολογισμός αυτής.....	9
III. Νομική φύση του δικαιώματος της νόμιμης μοίρας.....	10
1. Το γαλλικό και το γερμανικό σύστημα	10
2. Η επιλογή του ελληνικού δικαίου.....	11
3. Συνέπειες από την υιοθέτηση του συστήματος της άμεσης συμμετοχής	12
IV. Δυνατότητα παραίτησης μεριδούχου.....	13
V. Αποκλήρωση μεριδούχου.....	13
§ 3. Η συνταγματική προστασία της νόμιμης μοίρας.....	15
I. Εισαγωγικά.....	15
II. Συνταγματική κατοχύρωση της νόμιμης μοίρας;	16
III. Αμφισβήτηση της συνταγματικότητας του θεσμού της νόμιμης μοίρας.....	18
IV. Παρέκταση: Τα συνταγματικά θεμέλια της νόμιμης μοίρας στο γερμανικό δίκαιο.....	20
1. Εισαγωγικά	20
2. Οι απόψεις που διατυπώθηκαν στη θεωρία.....	20
3. Η θέση της νομολογίας.....	25

§ 4. Ιστορική εξέλιξη του δικαίου της νόμιμης μοίρας.....	27
I. Εισαγωγικά.....	27
II. Η νόμιμη μοίρα στο Ρωμαϊκό Δίκαιο.....	28
1. Παλαιό Ρωμαϊκό Δίκαιο	28
2. Ο Δωδεκάδελτος Νόμος.....	29
3. Κάμψη της απόλυτης ελευθερίας του διατιθέναι	30
4. Τυπικοί περιορισμοί.....	30
5. «Μέμψη άστοργης διαθήκης».....	32
6. Δικαιούχοι νόμιμης μοίρας.....	33
7. Μέγεθος νόμιμης μοίρας	33
8. Ένδικα βοηθήματα του μεριδούχου	34
9. Αποκλήρωση.....	34
III. Η Νεαρά 115 του Ιουστινιανού.....	35
IV. Το προϊσχύσαν βυζαντινορρωμαϊκό δίκαιο	38
V. Ιστορική εξέλιξη του δικαιώματος νόμιμης μοίρας του επιζώντος συζύγου.....	39
1. Εισαγωγικά.....	39
2. Οι Νεαρές 53 και 117 του Ιουστινιανού και η Νεαρά 106 του Λέοντος Σοφού	39
3. Προϊσχύσαν δίκαιο.....	41
§ 5. Συγκριτική επισκόπηση της νόμιμης μοίρας.....	43
I. Εισαγωγή.....	43
II. Δίκαια της γερμανικής οικογένειας.....	43
1. Η νόμιμη μοίρα στη Γερμανία	43
2. Η νόμιμη μοίρα στην Αυστρία	47
3. Η νόμιμη μοίρα στην Ελβετία.....	49
4. Η νόμιμη μοίρα στις Κάτω Χώρες	51
III. Λατινικά δίκαια.....	53
1. Η νόμιμη μοίρα στη Γαλλία.....	53
2. Η νόμιμη μοίρα στην Ιταλία	56
IV. Αγγλοαμερικανικό δίκαιο	58
1. Η νόμιμη μοίρα στη Βρετανία	58
2. Η νόμιμη μοίρα στις Η.Π.Α.....	60
§ 6. Η ρύθμιση της νόμιμης μοίρας με διατάξεις ειδικών νόμων	63
I. Εισαγωγικά.....	63
II. Το άρθρο 1 του ν. δ. 472/1974 ("Lex Onassis")	63
III. Το άρθρο 21 του ν. 1738/1987	64
§ 7. Ιδιωτικό διεθνές δίκαιο της νόμιμης μοίρας.....	67

I. Το εφαρμοστέο στη νόμιμη μοίρα δίκαιο.....	67
II. Νόμιμη μοίρα και δημόσια τάξη (ΑΚ 33).....	68

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ, ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΤΑΛΕΙΨΗΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΗΣ ΜΟΙΡΑΣ

§ 8. Δικαιούμενα πρόσωπα.....	73
I. Εισαγωγικά.....	73
II. Κατιόντες.....	75
1. Εισαγωγικά.....	75
2. Τρόποι ίδρυσης συγγένειας τέκνου με τη μητέρα του.....	75
3. Τρόποι ίδρυσης συγγένειας τέκνου με τον πατέρα του.....	76
4. Δικαίωμα νόμιμης μοίρας θετού τέκνου.....	79
III. Γονείς.....	81
IV. Σύζυγος που επιζεί.....	81
1. Εισαγωγικά.....	81
2. Θετική προϋπόθεση η ύπαρξη γάμου.....	82
3. Αρνητική προϋπόθεση η μη άσκηση αγωγής διαζυγίου για βάσιμο λόγο.....	84
4. Συναινετικό διαζύγιο.....	86
V. Σύμβιος που επιζεί (σύμφωνο συμβίωσης).....	87
§ 9. Ποσοστό της νόμιμης μοίρας.....	91
I. Εισαγωγικά.....	91
II. Διαδοχή τάξεων.....	91
III. Διαδοχή κατά ρίζες.....	92
IV. «Δεσμευμένο» ποσοστό της κληρονομίας.....	93
V. Ποσοστό επιζώντος συζύγου.....	94
VI. Ποσοστό επιζώντος συμβίου στο σύμφωνο συμβίωσης.....	94
§ 10. Λόγοι έκπτωσης από τη νόμιμη μοίρα και συνέπειες της έκπτωσης.....	95
I. Λόγοι έκπτωσης.....	95
II. Συνέπειες της έκπτωσης μεριδούχου – Χωρεί διαδοχή και προσαύξηση στη νόμιμη μοίρα;.....	97
1. Θέση του προβλήματος.....	97
2. Η αντινομία των ΑΚ 1826 και 1830.....	98
3. Η λύση: Διαδοχή βαθμών ή τάξεων αλλά όχι προσαύξηση.....	99
4. Αποκλίνουσες απόψεις.....	102
III. Το πρόβλημα της «παραίτησης» από τη νόμιμη μοίρα.....	103
1. Εισαγωγικά.....	103

2. Σχετική ακυρότητα της διαθήκης που προσβάλλει τη νόμιμη μοίρα	104
3. Νομική φύση της παραίτησης από τη νόμιμη μοίρα.....	105
4. Ειδικότερες προϋποθέσεις της παραίτησης από τη νόμιμη μοίρα.....	106
5. Μερική παραίτηση	109
6. Έννομες συνέπειες της παραίτησης.....	111
§ 11. Τρόποι κατάλειψης της νόμιμης μοίρας	115
I. Εισαγωγικά.....	115
II. Εγκατάσταση του μεριδούχου ως κληρονόμου.....	115
III. Ειδικότερα η εγκατάσταση του μεριδούχου ως κληρονόμου σε δήλο	117
IV. Κατάλειψη της νόμιμης μοίρας με κληροδοσία	119
1. Εισαγωγικά.....	119
2. Κατάλειψη της νόμιμης μοίρας με ενοχική κληροδοσία (ΑΚ 1995);.....	119
3. Εφαρμογή της ΑΚ 1828 μόνον επί ενοχικής κληροδοσίας	120
4. Δυνατότητες του μεριδούχου επί ενοχικής κληροδοσίας	120
5. Αντικείμενο της κληροδοσίας.....	122
6. Προθεσμία και λοιπές προϋποθέσεις της αποποίησης κατά την ΑΚ 1828.....	122
V. Κάλυψη της νόμιμης μοίρας με εν ζωή χαριστικές παροχές.....	123
VI. Κατάλειψη της νόμιμης μοίρας με δωρεές αιτία θανάτου.....	125

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΜΟΡΦΕΣ ΠΡΟΣΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΗΣ ΜΟΙΡΑΣ

§ 12. Ολική μη κατάλειψη της νόμιμης μοίρας	127
I. Εισαγωγικά.....	127
II. Πότε υφίσταται ολική παράλειψη του μεριδούχου.....	128
III. Έννομες συνέπειες	129
1. Αυτοδίκαιη και αυτούσια συμμετοχή του μεριδούχου στα αντικείμενα της κληρονομιάς	129
2. Ακυρότητα της διαθήκης στο μέτρο που προσβάλλει τη νόμιμη μοίρα.....	130
3. Σύμμετρη μείωση όλων των κληρονομικών εγκαταστάσεων, κληροδοσιών και δωρεών αιτία θανάτου.....	132
4. Συμπλήρωση της νόμιμης μοίρας μόνο με αυτούσια συμμετοχή σε όλα τα κληρονομιαία αντικείμενα ή και με σύμμετρη μείωση ορισμένων εγκαταστάσεων ή κληροδοσιών;.....	133
5. Σύμμετρη μείωση και των εγκαταστάσεων, κληροδοσιών κλπ. υπέρ των μεριδούχων;.....	135

§ 13. Μερική μη κατάλειψη της νόμιμης μοίρας.....	137
I. Αρχή της ακεραιότητας της νόμιμης μοίρας.....	137
II. Έννομες συνέπειες.....	137
1. Η ρύθμιση της ΑΚ 1827	137
2. Αυτοτέλεια των μερίδων.....	139
§ 14. Περιορισμοί της νόμιμης μοίρας.....	141
I. Εισαγωγικά.....	141
II. Προϋποθέσεις.....	141
III. Περιπτώσιολογία περιορισμών με την έννοια της ΑΚ 1829.....	142
1. Κληροδοσίες σε βάρος του μεριδούχου	142
2. Δωρεές αιτία θανάτου σε βάρος του μεριδούχου	143
3. Τρόποι σε βάρος του μεριδούχου	143
4. Εγκατάσταση του μεριδούχου υπό αναβλητική αίρεση ή προθεσμία	143
5. Εγκατάσταση του μεριδούχου υπό διαλυτική αίρεση ή προθεσμία	145
6. Διορισμός εκτελεστή διαθήκης – περιορισμοί στη διαχείριση των κληρονομιών	148
7. Περιορισμοί της εξουσίας διάθεσης.....	149
8. Νέμηση ανιόντος που προσβάλλει τη νόμιμη μοίρα.....	149
9. Διανεμητικές διατάξεις που θίγουν τη νόμιμη μοίρα	149
IV. Οριοθέτηση από συγγενείς περιπτώσεις που δεν αποτελούν περιορισμούς κατά την ΑΚ 1829.....	150
1. Εισαγωγικά	150
2. Εγκατάσταση του μεριδούχου σε δήλο ή δήλα.....	150
3. Κατάλειψη της νόμιμης μοίρας με εγκατάσταση στην επικαρπία ή στην ψιλή κυριότητα κληρονομιών στοιχείων.....	151
4. Αποκλεισμός των γονέων από τη διοίκηση των περιουσιακών στοιχείων που καταλείπονται στο τέκνο.....	154
5. Διορισμός υποκαταστάτου για τον μεριδούχο	155
6. Αναπαλλοτρίωτη κατάθεση	155
7. Συμπέρασμα	156
V. Έννομες συνέπειες.....	156
§ 15. Η σοκίνεια ρήτρα.....	159
I. Έννοια και νομική φύση.....	159
1. Έννοια	159
2. Νομική φύση	160
II. Έννομες συνέπειες.....	160
1. Όταν ο διαθέτης έχει θέσει ρητώς τη σοκίνεια ρήτρα.....	160
2. Όταν ο διαθέτης δεν έθεσε τη σοκίνεια ρήτρα.....	161

§ 16. Αποκλήρωση μεριδούχου	165
I. Εισαγωγικά.....	165
II. Δικαιολογία.....	166
III. Προϋποθέσεις εγκυρότητας της αποκληρωτικής διάταξης	166
1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	166
2. Βούληση αποκλήρωσης και δήλωση αυτής στη διαθήκη	167
3. Ύπαρξη νόμιμου λόγου αποκλήρωσης.....	168
4. Αναφορά του λόγου αποκλήρωσης στη διαθήκη	169
IV. Οι κατ' ιδίαν λόγοι αποκλήρωσης.....	170
1. Εισαγωγικά	170
2. Λόγοι υπέρ ανιόντος.....	171
3. Λόγοι υπέρ κατιόντος.....	176
4. Λόγοι υπέρ του συζύγου	177
V. Έννομες συνέπειες της αποκλήρωσης	180
1. Έκπτωση αποκληρούμενου μεριδούχου	180
2. Μερική αποκλήρωση	180
VI. Άρση της αποκλήρωσης.....	181
1. Περιπτώσεις άρσης της αποκλήρωσης	181
2. Ειδικότερα η παροχή «συγγνώμης» προς τον αποκληρούμενο	181
§ 17. Αποκλήρωση για λόγους πρόνοιας.....	185
I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	185
1. Έννοια	185
2. Δικαιολογία	185
II. Προϋποθέσεις αποκλήρωσης για λόγους πρόνοιας.....	186
1. Εισαγωγικά	186
2. Δήλωση της βούλησης αποκλήρωσης σε διαθήκη.....	187
3. Ύπαρξη νόμιμου λόγου αποκλήρωσης επί προνοία	187
4. Μνεία του λόγου αποκλήρωσης στη διαθήκη	188
5. Μέριμνα για τη συντήρηση του μεριδούχου.....	189
6. Αναφορά των επιδιωκόμενων από τον διαθέτη αποτελεσμάτων της αποκλήρωσης επί προνοία	189
III. Έννομες συνέπειες της αποκλήρωσης για λόγους πρόνοιας	190

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΕΝΔΙΚΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΜΕΡΙΔΟΥΧΟΥ

§ 18. Η αγωγή ακυρώσεως της διαθήκης λόγω παράλειψης του μεριδούχου (ΑΚ 1786).....	193
---	-----

I.	Εισαγωγικά.....	193
1.	Συσχετισμός της ΑΚ 1786 με τις διατάξεις περί νομίμου μοίρας.....	193
2.	Νομική φύση.....	193
3.	Δικαιολογία.....	194
II.	Προϋποθέσεις εφαρμογής της ΑΚ 1786.....	195
1.	Κληρονομική ικανότητα του μεριδούχου κατά τον χρόνο θανάτου του κληρονομούμενου.....	195
2.	Παράλειψη μεριδούχου.....	195
3.	Άγνοια της ύπαρξης του μεριδούχου ή μεταγενέστερη εμφάνισή του	197
4.	Μη συναγωγή αντίθετης βούλησης του διαθέτη.....	200
III.	Ειδικότερα η αγωγή ακύρωσεως της διαθήκης.....	202
1.	Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	202
2.	Φύση του δικαιώματος ακύρωσης.....	202
3.	Ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση.....	203
4.	Βάρος απόδειξης.....	204
5.	Απόσβεση του δικαιώματος ακύρωσης.....	205
6.	Δικονομικά ζητήματα.....	207
IV.	Αποτελέσματα ακύρωσης.....	208
§ 19.	Η αγωγή περί κλήρου.....	211
I.	Εισαγωγικά.....	211
II.	Έννοια και νομική φύση της αγωγής περί κλήρου.....	211
1.	Έννοια.....	211
2.	Νομική φύση.....	213
III.	Νομιμοποίηση των διαδίκων.....	214
1.	Ενεργητική νομιμοποίηση.....	214
2.	Παθητική νομιμοποίηση.....	216
IV.	Βάση και αίτημα της αγωγής.....	220
1.	Βάση της αγωγής.....	220
2.	Αίτημα της αγωγής.....	221
3.	Αντικείμενα της κληρονομίας, των οποίων η «απόδοση» ζητείται με την περί κλήρου αγωγή.....	223
V.	Αρμοδιότητα, δικονομικές διατυπώσεις, αντικειμενική σώρευση.....	227
1.	Αρμοδιότητα.....	227
2.	Δικαστικό ένσημο και πιστοποιητικό οικονομικού εφόρου.....	227
3.	Εγγραφή στα βιβλία διεκδικήσεων.....	228
4.	Αντικειμενική σώρευση αγωγών.....	228
VI.	Δεδικασμένο και εκτέλεση της απόφασης.....	229
2.	Δεδικασμένο.....	229

3. Εκτέλεση της απόφασης	230
§ 20. Η αγωγή περί κλήρου (συνέχεια)	233
I. Ευθύνη του εναγομένου	233
1. Εισαγωγικά	233
2. Νομική φύση	233
3. Διαβάθμιση της ευθύνης του νομέα της κληρονομίας	234
4. Ειδικά η ευθύνη του νομέα της κληρονομίας για τα ωφελήματα.....	236
5. Ειδικά η ευθύνη του νομέα της κληρονομίας σε αποζημίωση λόγω καταστροφής ή χειροτέρευσης κληρονομιαίου.....	238
6. Παραγραφή των αξιώσεων	240
II. Άμυνα του εναγομένου.....	241
1. Εισαγωγικά	241
2. Άρνηση της αγωγής.....	241
3. Ενστάσεις.....	242
4. Ανταξίωση του εναγομένου για δαπάνες.....	245
III. Παραγραφή της περί κλήρου αξίωσης και χρησικτησία.....	246
1. Παραγραφή της περί κλήρου αξίωσης	246
2. Χρησικτησία	249
§ 21. Η αναγνωριστική αγωγή	253
I. Εισαγωγικά.....	253
II. Αγωγή αναγνώρισης της ακυρότητας διαθήκης λόγω προσβολής της νόμιμης μοίρας	253
1. Έννοια και χαρακτηριστικά της ακυρότητας διαθήκης	253
2. Αναγνώριση της ακυρότητας.....	254
3. Περιορισμοί στην άσκηση της αναγνωριστικής αγωγής	255
III. Αναγνωριστική του κληρονομικού δικαιώματος αγωγή	256
1. Εισαγωγικά	256
2. Παθητική νομιμοποίηση	257
3. Στοιχεία βάσης της αγωγής.....	257
4. Αντικειμενική σώρευση αγωγών.....	258
5. Αρμοδιότητα	259
6. Εγγραφή στα βιβλία διεκδικήσεων	259
7. Δικαστικό ένσημο και άλλες προϋποθέσεις.....	259
8. Δευτερεύουσες ουσιαστικού δικαίου συνέπειες από την άσκηση της αναγνωριστικής αγωγής	259
§ 22. Οι ειδικές αγωγές	261
I. Εισαγωγικά.....	261
II. Ευθύνη του εναγομένου με την ειδική αγωγή.....	262

III. Παραγραφή και δεδικασμένο	264
IV. Τα ένδικα βοηθήματα για την προστασία της νομής του μεριδούχου	265
1. Αυτοδίκαιη πλασματική κτήση της νομής από τον μεριδούχο	265
2. Ένδικη προστασία της νομής	265
3. Παθητική νομιμοποίηση	265
4. Βάση και αίτημα της αγωγής	266
5. Ευθύνη του εναγομένου.....	267
6. Ενστάσεις.....	267
7. Αρμοδιότητα	267
8. Εγγραφή στα βιβλία διεκδικήσεων ή καταχώριση στο κτηματολογικό φύλλο του ακινήτου.....	269
9. Ασφαλιστικά μέτρα νομής.....	269
§ 23. Βοηθητικές ή προπαρασκευαστικές αξιώσεις του μεριδούχου.....	271
I. Εισαγωγικά.....	271
II. Η αξίωση για παροχή πληροφοριών (ΑΚ 1880).....	271
1. Νομική φύση	271
2. Περιεχόμενο	272
3. Παθητική νομιμοποίηση	274
4. Τρόπος άσκησης της αξίωσης.....	275
III. Η αξίωση για εγχείριση καταλόγου με τα κληρονομιαία (ΑΚ 304)	276
1. Νομική φύση και περιεχόμενο.....	276
2. Τρόπος άσκησης της αξίωσης.....	277
§ 24. Η μέμψη άστοργης δωρεάς	279
I. Έννοια και δικαιολογία	279
1. Έννοια	279
2. Ορολογικές παρατηρήσεις.....	279
3. Δικαιολογία	280
4. Στάθμιση συμφερόντων.....	281
II. Ουσιαστικές προϋποθέσεις της μέμψης άστοργης δωρεάς.....	282
1. Εισαγωγικά	282
2. Πράξεις που υπόκεινται σε μέμψη	283
3. Ανεπάρκεια της πραγματικής κληρονομίας για την κάλυψη της νόμιμης μοίρας.....	295
4. Μέμψη επί περισσότερων δωρεών.....	296
III. Νομιμοποίηση των διαδίκων	298
1. Ενεργητική νομιμοποίηση.....	298
2. Παθητική νομιμοποίηση	299
IV. Βάση και αίτημα της αγωγής.....	300

1. Βάση της αγωγής.....	300
2. Αίτημα της αγωγής.....	302
V. Δικονομικά ζητήματα.....	304
1. Αρμοδιότητα και διαδικασία.....	304
2. Δικαστικό ένησημο.....	304
3. Εγγραφή στα βιβλία διεκδικήσεων.....	304
4. Αντικειμενική σώρευση αγωγών.....	305
§ 25. Η μέμψη άστοργης δωρεάς (συνέχεια).....	307
I. Άμυνα του εναγομένου.....	307
1. Εισαγωγικά.....	307
2. Ένσταση καταβολής ή προσφοράς του ισαξίου.....	307
3. Ένσταση ότι η δωρεά δεν υπόκειται σε ανατροπή, διότι έγινε για λό- γους ευπρέπειας ή από ιδιαίτερο ηθικό καθήκον.....	308
4. Ένσταση παραγραφής.....	309
5. Ένσταση καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος.....	310
6. Άλλες ενστάσεις.....	310
7. Ισχυρισμοί που δεν αποτελούν ενστάσεις.....	311
II. Αποτελέσματα της απόφασης που δέχεται τη μέμψη.....	312
1. Εισαγωγικά.....	312
2. Γέννηση ενοχής του δωρεοδόχου από αδικαιολόγητο πλουτισμό.....	312
3. Το ειδικότερο περιεχόμενο της ενοχής του δωρεοδόχου.....	313
4. Ευθύνη τρίτων.....	315
5. Ευθύνη για τους καρπούς.....	316
6. Αδικοπρακτική ευθύνη του δωρεοδόχου.....	317
7. Μέμψη και ευεργέτημα απογραφής.....	317
III. Απόσβεση του δικαιώματος μέμψης.....	318
1. Εισαγωγικά.....	318
2. «Παραγραφή».....	318
3. Παραίτηση.....	319

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΜΕΡΙΔΟΥΧΟΥ

§ 26. Σύσταση ιδρύματος και προσβολή της νόμιμης μοίρας.....	321
I. Εισαγωγικά.....	321
II. Σύσταση ιδρύματος από τον διαθέτη.....	321
III. Κατάρτιση της ιδρυτικής πράξης με δικαιοπραξία εν ζωή.....	322
1. Συνοπολογισμός και μέμψη.....	322

2. Ανάκληση της ιδρυτικής πράξης.....	324
IV. Κατάρτιση της ιδρυτικής πράξης με διάταξη τελευταίας βούλησης.....	325
§ 27. Σύμβαση ασφάλισης ζωής και προσβολή της νόμιμης μοίρας.....	327
I. Θέση του προβλήματος.....	327
II. Νομική φύση της σύμβασης ασφάλισης ζωής υπέρ τρίτου.....	328
III. Προσβολή της νόμιμης μοίρας μέσω σύμβασης ασφάλισης ζωής υπέρ τρίτου.....	330
1. Αυτοδίκαιη ακυρότητα;.....	330
2. Μέμψη της παροχής που λαμβάνει ο τρίτος ως ασφαλιστική αποζημίωση;.....	332
3. Η λύση του προβλήματος.....	333
4. Αποτίμηση.....	335
§ 28. Εγκατάσταση του μεριδούχου επί ορισμένου χρηματικού ποσού.....	337
I. Το πρόβλημα.....	337
II. Η άποψη της νομολογίας.....	337
1. Το γενικό πλαίσιο.....	337
2. Ειδικώς η περίπτωση της εγκατάστασης σε χρηματικό ποσό μη υπάρχον στην κληρονομία.....	338
III. Ο αντίλογος.....	339
IV. Η προσήκουσα λύση.....	342
§ 29. Προσβολή της νόμιμης μοίρας μέσω κατάθεσης σε κοινό τραπεζικό λογαριασμό.....	345
I. Έννοια και νομική φύση του κοινού λογαριασμού.....	345
II. Θέση του προβλήματος και διάκριση περιπτώσεων.....	346
1. Εισαγωγικά.....	346
2. Περιπτώσεις κοινού τραπεζικού λογαριασμού.....	347
III. Προστασία της νόμιμης μοίρας επί κοινού λογαριασμού με «ρήτρα θανάτου».....	348
IV. Απόρρητο τραπεζικών καταθέσεων και νόμιμη μοίρα.....	352
§ 30. Προστασία του αποκληρωθέντος μεριδούχου.....	355
I. Εισαγωγικά.....	355
II. Έννομες συνέπειες επί μη συνδρομής των προϋποθέσεων της αποκλήρωσης.....	355
1. Τύχη της αποκληρωτικής διάταξης.....	355
2. Δικαιώματα του μεριδούχου.....	356
III. Έννομες συνέπειες επί μεταγενέστερης άρσης της αποκλήρωσης.....	360
IV. Ένδικα βοηθήματα προστασίας του ακύρως αποκληρωθέντος μεριδούχου.....	361

§ 31. Προστασία του «επί προνοία» αποκληρωθέντος μεριδούχου	365
I. Θέση του προβλήματος.....	365
II. Η άποψη περί καθολικής ακυρότητας.....	365
III. Η λύση της μερικής ακυρότητας	366
§ 32. Προστασία του μεριδούχου επί κληρονομίας με εταιρική συμμετοχή	367
I. Κληρονομική διαδοχή σε εταιρική συμμετοχή.....	367
1. Προσωπικές εταιρείες	367
2. Κεφαλαιουχικές εταιρείες	369
II. Ρήτρα διαδοχής και νόμιμη μοίρα	370
§ 33. Προστασία του μεριδούχου επί επιβολής μη οικονομικά αποτιμητών πε- ριορισμών με την έννοια της ΑΚ 1829.....	375
I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	375
II. Η κρατούσα στη νομολογία άποψη.....	376
III. Η αντίθετη άποψη της θεωρίας.....	376
IV. Πρακτική εφαρμογή των δύο απόψεων	377
V. Συμπεράσματα.....	379

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΖΩΝΤΟΣ ΣΥΖΥΓΟΥ

§ 34. Νόμιμη μοίρα και υποχρέωση του κληρονομούμενου για διατροφή	385
I. Εισαγωγικά.....	385
II. Κληρονομητό του δικαιώματος διατροφής.....	385
III. Υποχρέωση διατροφής και νόμιμη μοίρα	387
IV. Υποχρέωση διατροφής και σύμφωνο συμβίωσης	388
§ 35. Νόμιμη μοίρα και αξίωση συμμετοχής στα αποκτήματα.....	391
I. Εισαγωγικά.....	391
II. Παθητικώς κληρονομητή αξίωση	392
III. Σχέση της αξίωσης με το κληρονομικό δικαίωμα του επιζώντος συζύ- γου	393
IV. Αξίωση συμμετοχής στα αποκτήματα και νόμιμη μοίρα των λοιπών αναγκαίων κληρονόμων	394
V. Αξίωση συμμετοχής στα αποκτήματα και σύμφωνο συμβίωσης.....	396
§ 36. Νόμιμη μοίρα και εξαίρετο του επιζώντος συζύγου	399
I. Το εξαίρετο του επιζώντος συζύγου (νομική φύση, αντικείμενο)	399
II. Εξαίρετο και νόμιμη μοίρα του επιζώντος συζύγου	401
III. Εξαίρετο του επιζώντος συζύγου και νόμιμη μοίρα των λοιπών ανα- γκαίων κληρονόμων.....	402

1. Εξαίρετο και νόμιμη μοίρα των γονέων (ΑΚ 1831 § 3)	402
2. Εξαίρετο και νόμιμη μοίρα των κατιόντων	404
IV. Σύμφωνο συμβίωσης και δικαίωμα στο εξαίρετο	406
§ 37. Νόμιμη μοίρα και οικογενειακή στέγη	409
I. Εισαγωγικά	409
II. Μισθωμένη οικογενειακή στέγη	410
1. Μισθωμένη οικογενειακή στέγη και νόμιμη μοίρα του επιζώντος συζύγου	410
2. Μισθωμένη οικογενειακή στέγη και νόμιμη μοίρα των λοιπών αναγκαίων κληρονόμων	412
III. Ιδιόκτητη οικογενειακή στέγη	412
1. Ιδιόκτητη οικογενειακή στέγη και νόμιμη μοίρα του επιζώντος συζύγου	412
2. Ιδιόκτητη οικογενειακή στέγη και νόμιμη μοίρα των λοιπών αναγκαίων κληρονόμων	414
IV. Σύμφωνο συμβίωσης και οικογενειακή στέγη	415

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

§ 38. Μορφές προσβολής και μέσα προστασίας της νόμιμης μοίρας	417
I. Μορφές προσβολής της νόμιμης μοίρας	417
II. Διαβάθμιση προστασίας της νόμιμης μοίρας έναντι εν ζωή και αιτία θανάτου δικαιοπραξιών που την προσβάλλουν	421
III. Ένδικα βοηθήματα προστασίας της νόμιμης μοίρας	422
§ 39. Ειδικές περιπτώσεις προστασίας της νόμιμης μοίρας	429
I. Σύσταση ιδρύματος και προσβολή της νόμιμης μοίρας	429
II. Σύμβαση ασφάλισης ζωής και προσβολή της νόμιμης μοίρας	429
III. Εγκατάσταση του μεριδούχου επί ορισμένου χρηματικού ποσού μη υπάρχοντος στην κληρονομία	430
IV. Προσβολή της νόμιμης μοίρας μέσω κατάθεσης σε κοινό τραπεζικό λογαριασμό με «ρήτρα θανάτου»	431
V. Προστασία του αποκληρωθέντος μεριδούχου	433
VI. Προστασία του μεριδούχου επί ρήτρας διαδοχής ορισμένου κληρονόμου σε συμμετοχή προσωπικής εταιρείας	433
VII. Προστασία του μεριδούχου επί επιβολής μη οικονομικά αποτιμητών περιορισμών με την έννοια της ΑΚ 1829	434

Πίνακας περιεχομένων

VIII. Νόμιμη μοίρα και λοιπά δικαιώματα του επιζώντος συζύγου και του επιζώντος συμβίου	434
1. Νόμιμη μοίρα και υποχρέωση του κληρονομούμενου για διατροφή μετά το διαζύγιο	434
2. Νόμιμη μοίρα και αξίωση συμμετοχής στα αποκτήματα	435
3. Νόμιμη μοίρα και εξαίρετο του επιζώντος συζύγου	436
4. Νόμιμη μοίρα και οικογενειακή στέγη	437
§ 40. Επίμετρο: Σκέψεις νομοθετικής πολιτικής	439
I. Αναγκαιότητα του θεσμού της νόμιμης μοίρας	439
II. Νομική φύση του δικαιώματος της νόμιμης μοίρας	443
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	449
A. ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ	449
B. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ	459
9	
ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	465